

Jak bydlí brněnští senioři? Výsledky sociologického výzkumu projektu HELPS

Martin Lux, Lucie Galčanová

This project is implemented through the CENTRAL EUROPE Programme co-financed by
the ERDF

EUROPEAN UNION
EUROPEAN REGIONAL
DEVELOPMENT FUND

Oddělení Socioekonomie bydlení
Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.

Oddělení socioekonomie bydlení
Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.

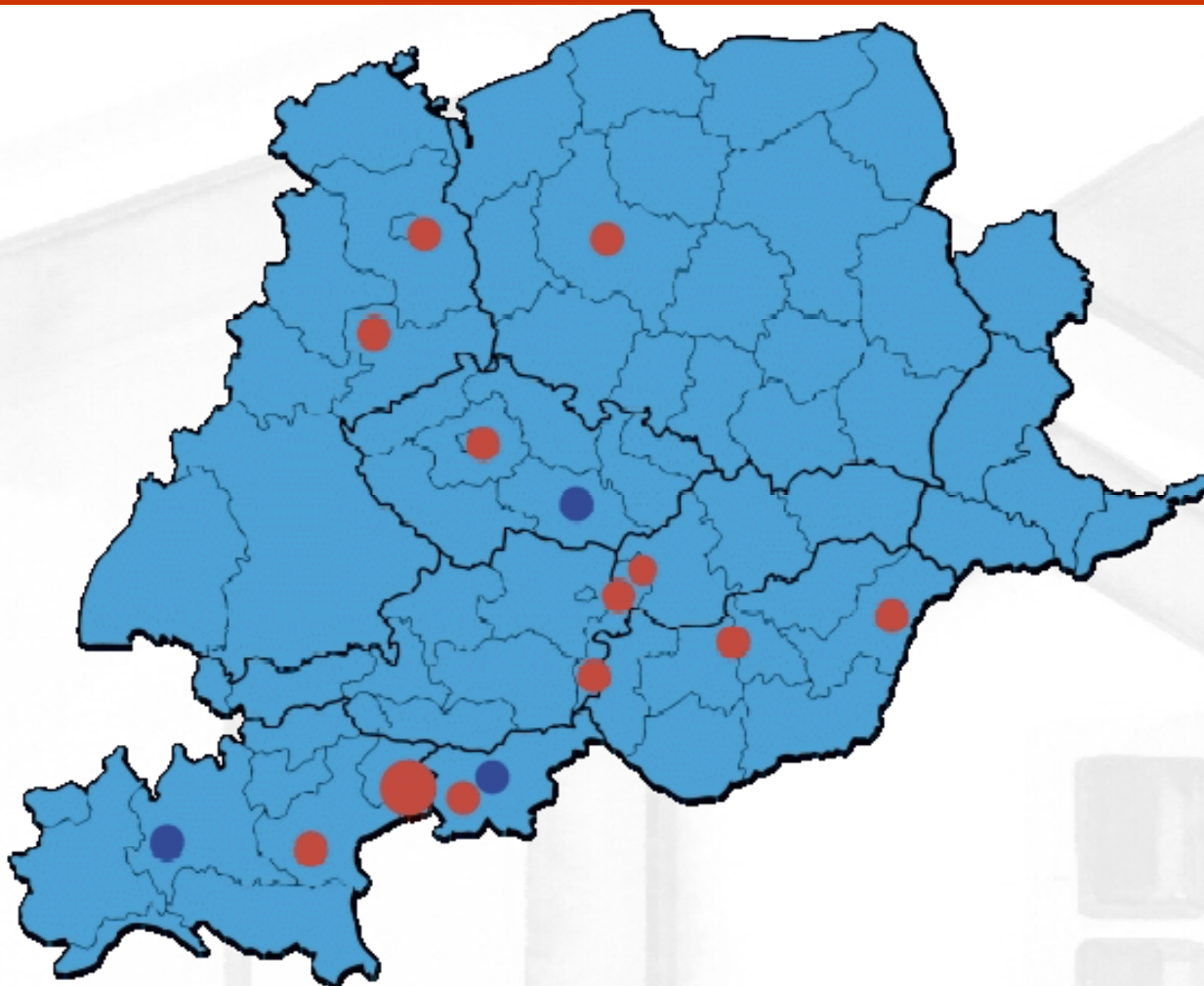
Východiska projektu HELPS

- ➔ Valná většina seniorů si přeje žít co možná nejdéle ve svém stávajícím nebo alespoň standardním bydlení.
- ➔ Institucionální péče je pro veřejné rozpočty velmi drahá a v souvislosti se stárnutím populace je tedy nutné hledat cesty, jak prodloužit bydlení seniorů ve standardních formách bydlení co možná nejvíce + hledat takové cesty, které umožní větší zapojení privátních a neziskových aktérů (šetrnost k veřejným výdajům).

- ➔ **Cíl:** Výzkum nejlepších praxí a realizace pilotu umožňující či usnadňující seniorům plnohodnotný život ve stávajícím bydlení či standardních formách bydlení.

Partneři projektu HELPS: 8 zemí SVE

Výzkumná část projektu

- ➔ **Důsledné zmapování kontextuálních faktorů (bytové a sociální politiky, bytových a penzijních systémů, ekonomické situace) ve všech zapojených zemích umožňující:**
 - » pochopit rozdíly mezi zeměmi v úrovni i formách pomoci;
 - » zhodnotit, co je či není reálné v daném prostředí a dané chvíli;
 - » zkoumat, do jaké míry má samotný bytový systém vliv na škálu i kvalitu nabídky standardních forem bydlení pro seniory.

- ➔ **Popsat a zhodnotit 5 nejlepších praxí v 8 zemích, a to vždy jednu v následujících 5 oblastech:**
 - » fyzická dostupnost bydlení seniorů;
 - » finanční dostupnost bydlení seniorů;
 - » sociální péče a péče o zdraví seniorů;
 - » zapojení do komunity, sociální participace seniorů;
 - » dostupnost informací/vzdělávání pro seniory.

Bytový systém

- ➔ DE: *sociálně-tržní*, **soukromé nájemní bydlení** a flexibilní (rychle se měnící) sociální bydlení.
- ➔ AT: *sociálně-demokratický*, (80 % veškeré nové bytové výstavby je kofinancováno z veřejných zdrojů), stabilní **sociální bydlení**.
- ➔ SK, SI, HU: *liberální*, **vlastnické bydlení** (téměř žádné soukromé nebo sociální nájemní bydlení); zejména HU: "neexistuje skutečný trh s nájemními byty, lidé nemají žádný výběr"
- ➔ IT, CZ, PL: *smíšený*, **s rostoucím významem vlastnického bydlení** a postupnou marginalizací nájemního bydlení.

Právní důvod užívání bydlení

	AT (2001)	CZ (2011)	DE (2003)	HU (2005)	IT (2008)	PL (2002)	SK (2008)	SI (2002)
Vlastnické	53	64 + 11	38	94	75	42.5+16	94+3	92
SNB	18	9	43	3	14	5	?	?
V/SB/DBkla	22	9	14	3	5	11+8	3	6
Ostatní	7	7	5	-	6	17	-	1

- ➔ Starší lidé mají vyšší zastoupení mezi vlastníky (DE 48%; HU 97%)

Nabídka bydlení seniorů podporující „aging in place“

Vyspělý model: škála alternativ (i širší nabídka) podpory jak ve finanční dostupnosti bydlení (příspěvky na bydlení, „agreed rent“, sociální nájemné, motivace pro developery), tak ve fyzické dostupnosti bydlení (příspěvky na technology-assisted living, ICT, architektonickou úpravu bytu; v nové výstavbě celoživotní bydlení, co-housing, collaborative housing): **DE, AT, část. IT**

- ➔ **Základní model s obnovou sociálního bydlení:** rozsáhlejší podpora výstavby sociálních bytů (určených i pro seniory), jinak základní (zpravidla univerzální) nabídka příspěvků, omezené inovace i efekty a nedostatečný příspěvek na bydlení (SK), dočasnost podpory sociálního bydlení (PL, SI, CZ), neexistence podpory na úpravu bytu (SI): **SK, PL, SI, část. CZ**
- ➔ **Základní model bez obnovy sociálního bydlení:** **HU.**

Výsledky

- ➔ Použili jsme analýzu zvanou QCA: Qualitative Comparative Analysis (umožňující zkoumat kauzální vztahy v malých vzorcích a kontrolu vlivu jiných faktorů – stárnutí, vyspělost)
- ➔ **Naše hypotéza byla potvrzena: bytový systém významně ovlivňuje, jak široká a inovativní bude nabídka různých standardních forem bydlení pro seniory – čím větší je podíl nájemního bydlení v dané zemi, tím větší je výběr z možností standardního bydlení pro seniory**
- ➔ **Implikace:** Existují zřejmé bariéry pro snadnou přenositelnost praxí z jednoho kontextu do jiného, tj. to, co funguje někde, nebude fungovat jinde. V některých bytových systémech dominantně založených na vlastnickém bydlení může být nabídka systematicky a dlouhodobě omezená.

Publikace

- ➔ Pfeiferová, Š., M. Lux, T. Dvořák, J. Havlíková, M. Mikeszová, P. Sunega (eds.) 2013. [Housing and Social Care for the Elderly in Central Europe: WP3 Main Findings Report.](#) Praha: Sociologický ústav AV ČR.
- ➔ Mikeszová, M., Š. Pfeiferová, T. Dvořák, J. Havlíková, M. Lux, P. Sunega (eds.) 2013. [WP3: Catalogue of Practices.](#) Praha: Sociologický ústav AV ČR.
- ➔ Lux, M., P. Sunega 2014. [The Impact of Housing Tenure in Supporting Ageing in Place: Exploring the Links between Housing Systems and Housing Options for the Elderly.](#) *International Journal of Housing Policy* 14 (1): 30-55.
- ➔ Havlíková, J. 2013. [Strategie zajištění formální a sociální péče určené pro seniory v zemích střední Evropy \(Strategy for formal and social care for the elderly in countries of Central Europe\).](#) *FÓRUM sociální politiky* 37 (4): 2-8.
- ➔ Pfeiferová, Š., Havlíková, J. (forthcoming). Predictors of Availability and Variability of Social Care Services for the Elderly: Examination of Systems of Social Care in the Central-European Countries. *Journal of Social Service Research*.

EUROPEAN UNION
EUROPEAN REGIONAL
DEVELOPMENT FUND

SOU
Institute of Sociology AS CR

Děkujeme za pozornost!

<http://seb.soc.cas.cz>

This project is implemented through the CENTRAL EUROPE Programme co-financed by the ERDF

Oddělení socioekonomie bydlení
Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.